

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000206

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-02-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: № 35-к від 25.02.2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Терлецький Роман Вікторович

2. Roman V. Terletskyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-0062-9100

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 10-02-2026

Спеціальність за освітою: Державне управління

Місце роботи здобувача: ДОЧІРНЄ ПІДПРИЄМСТВО “НАФТОГАЗ БІОЕНЕРГІЯ” НАК “НАФТОГАЗ УКРАЇНИ”

Код за ЄДРПОУ: 38727388

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11612

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.07.01, 21.41.45

Тема дисертації:

1. Правові засади взаємодії держави та релігійних організацій в Україні
2. Legal Foundations of Interaction Between the State and Religious Organizations in Ukraine

Реферат:

1. В дисертації на основі сучасних методів наукового пізнання досліджено правові засади взаємодії держави та релігійних організацій в Україні. Проблематика взаємодії держави і релігійних організацій в Україні є міждисциплінарною. Окрім теоретично-правового виміру, в якому взаємодія держави і релігійних організацій розглядається з точки зору загальної теорії держави і права, присутні філософсько-правовий, історико-правовий, конституційно-правовий та безпековий виміри. Сучасні події в Україні – анексія Криму, російська агресія, дії воєнного стану ще більше актуалізували потребу у переосмисленні меж релігійної свободи та ролі релігійних інституцій у зміцненні державності, не порушуючи при цьому природне право людини на віросповідання. У цьому контексті постало завдання розробки узгодженої правової моделі взаємодії держави і церкви, яка б відповідала демократичним цінностям, міжнародним стандартам прав людини й українським традиціям. Тому, враховуючи актуальність проблематики державно-релігійної

взаємодії, головною метою дисертаційного дослідження є комплексне теоретико-правове, історичне та практичне дослідження взаємодії держави і релігійних організацій в Україні, визначення правових засад забезпечення свободи віросповідання та розробка теоретичних висновків і практичних пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання у цій сфері у сучасних і повоєнних умовах. У дослідженні вперше в сучасній українській правовій науці, зокрема в межах загальнотеоретичного підходу до розуміння правової системи, здійснено цілісний концептуальний аналіз правової взаємодії держави та релігійних організацій в історичній ретроспективі та в умовах конституційного розвитку України, з особливою увагою до функціонування правового механізму в період дії воєнного стану. Застосований в дисертаційній роботі загальнотеоретичний підхід базується на фундаментальних поняттях і принципах теорії держави і права та формує уніфіковане розуміння правової дійсності. Саме тому, такий рівень правового аналізу дозволив оцінити правові державно-релігійні відносини не лише як нормативну систему, а як соціокультурний, історичний і функціональний феномен. У першому розділі наукового дослідження, автором визначено свободу віросповідання як природне право людини у контексті філософсько-правового розуміння свободи совісті. Підкреслено, що процес формування та функціонування права поєднаний з феноменом людської свідомості та безпосередньо міститься не в текстах юридичних догм, а в психічному стані людини – прямому джерелі усіх її вчинків. Отже, право, як мораль і релігія, належить до сфери етичних переживань, яку наповнюють імперативні (відчуття обов'язку) та атрибутивні (відчуття права) емоції, діючи заодно в площині людської природи, з якої витікає сама суть права. Тому структура права, віри і, як наслідок, релігії, має однакову генезу, яка зумовлена природою самої людини, природного світу її буття, та включає в себе ідеологічний і психологічний елементи. Тобто, право та віра – це два невід'ємних антропоутворюючих феномени, які є визначальними для усвідомлення людиною себе як у контексті суспільства, так і у контексті буття, тому забезпечення права людини на життя суміжне з її правом на віровизнання. Дослідивши релігійні норми як джерела права, автор робить висновки, що релігія, як форма прояву віри, мала і має величезне значення у соціальній, політичній, економічній, військовій та інших площинах. Релігійна складова була одним з основних інструментів для соціального поділу суспільства та створення протодержав, а догми релігійно-культових об'єднань стали не тільки джерелом праворозуміння, а й джерелом права, яке сформувало споконвічні права людини: право на життя і на все те, що потрібно для його збереження та продовження. Автором виявлено, що історичне формування релігійних організацій, як правореґулюючих суспільних інституцій, у всій повноті відобразило в собі всі аспекти розвитку суспільств, держав та їх складових, відігравши при цьому визначальну роль. Остаточо утвердившись в протодержавах, релігійні організації стали соціально регулюючою основою для всіх типів держав майбутнього та для формування багатьох правових систем. В еволюційному розвитку відносини держави і релігійних організацій набули безлічі варіантів існування в площині секулярної і теократичної ідеології, і в «ідеальних умовах» моделі державно-церковних відносин розділяються на секулярні (світські), клерикальні, теократичні та атеїстичні держави. В результаті вивчення особливостей сучасних основних нормативноправових документів та міжнародних інституцій з врегулювання забезпечення права на свободу сповідувати релігію чи переконання, автор робить висновки, що сучасний світ усвідомлює потребу в забезпеченні гарантій на свободу віросповідання як фундаментального природного права людини.

2. The dissertation, based on modern methods of scientific inquiry, explores the legal foundations of interaction between the state and religious organizations in Ukraine. The issue of interaction between the state and religious organizations in Ukraine is interdisciplinary in nature. In addition to the theoretical and legal dimension, in which this interaction is examined from the standpoint of the general theory of state and law, it also encompasses philosophical and legal, historical and legal, constitutional and legal, and security dimensions. Recent events in Ukraine – the annexation of Crimea, Russian aggression, and the conditions of martial law – have further emphasized the need to reconsider the boundaries of religious freedom and the role of religious institutions in strengthening statehood, while preserving the natural human right to freedom of religion. In this context, there arises the task of developing a coherent legal model of state–church interaction that aligns with democratic values, international human rights standards, and Ukrainian traditions. Therefore, given the relevance of the issue of

state–religious interaction, the main purpose of this dissertation is to provide a comprehensive theoretical, legal, historical, and practical study of the interaction between the state and religious organizations in Ukraine, to determine the legal foundations for ensuring freedom of religion, and to develop theoretical conclusions and practical recommendations for improving legal regulation in this field under contemporary and post-war conditions. For the first time in modern Ukrainian legal scholarship, particularly within the framework of a general theoretical approach to understanding the legal system, the study presents a comprehensive conceptual analysis of the legal interaction between the state and religious organizations – both in historical retrospect and in the context of Ukraine’s constitutional development – with special attention to the functioning of the legal mechanism under martial law. The general theoretical approach applied in the dissertation is based on the fundamental concepts and principles of the theory of state and law and establishes a unified understanding of legal reality. This level of legal analysis has made it possible to assess state–religious relations not only as a normative system but also as a socio-cultural, historical, and functional phenomenon. In the first chapter of the research, the author defines freedom of religion as a natural human right within the framework of the philosophical and legal understanding of freedom of conscience. It is emphasized that the process of the formation and functioning of law is intrinsically linked to the phenomenon of human consciousness and exists not in the texts of legal dogmas, but in the mental state of the individual – the direct source of all human actions. Therefore, law, like morality and religion, belongs to the sphere of ethical experience, which is shaped by imperative (a sense of duty) and attributive (a sense of right) emotions, operating within the domain of human nature, from which the very essence of law originates. Consequently, the structures of law, faith, and, by extension, religion share a common genesis determined by the nature of the human being and the natural world of human existence, encompassing both ideological and psychological elements. In this sense, law and faith represent two inseparable anthropogenic phenomena that are fundamental to a person’s selfawareness – both in the context of society and in the context of existence itself. Thus, the protection of the human right to life is inseparable from the protection of the right to freedom of belief. Having examined religious norms as sources of law, the author concludes that religion, as a manifestation of faith, has played and continues to play a crucial role in social, political, economic, military, and other spheres. The religious component served as one of the primary instruments for the social differentiation of communities and the formation of proto-states, while the dogmas of religious and cult associations became not only a source of legal understanding but also a direct source of law itself – shaping the fundamental human rights to life and to all that is necessary for its preservation and continuation. The author identifies that the historical development of religious organizations as law-regulating social institutions fully reflected all aspects of the evolution of societies, states, and their constituent structures, playing a decisive role in these processes. Once firmly established within proto-states, religious organizations became the social regulatory foundation for all subsequent types of states and for the formation of numerous legal systems.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Терлецький Р.В. Поняття «свобода віросповідання» в сучасному правовому та суспільно-політичному дискурсах // Альманах права – 2023. Вип. 14. – Київ : Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2023. – 688 с. – С. 508.

- Терлецький Р.В. Проблеми реалізації Закону України «Про службу військового капеланства» в умовах війни: право на віру, порушення принципів секуляризації та загроза національній безпеці // Альманах права / Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід : До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 1949-2024. Випуск 15. – Київ : Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. – 688 с. – С. 628.
- Терлецький Р.В. Деякі аспекти ефективності функціонування Закону України 2662-VIII «Про уточнення назви церков, керівні центри яких знаходяться в країні-агресорі» в умовах воєнного часу // Збірник наукових праць Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Вип. 62 (2023) : Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України.
- Терлецький Р.В. Проблема реалізації права на альтернативну військову службу в період воєнного стану та мобілізації // Правова держава : Щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. – Вип. 35. – Київ, 2024. – 1004 с. – С. 695.
- Терлецький Р.В. Гарантування права на свободу віросповідання при запровадженні інституту державної церкви в Україні. Історичні передумови та сучасний аспект // Юридична Україна. – 2024. – № 2 (254). – 54 с. – ISSN 2308- 9636. – DOI 10.37749/2308-9636-2024-2(254). – Київ : Юрінком прес. – С. 45.
- Терлецький Р.В. Проблема викладання релігієзнавчих наук в українських навчальних закладах. Актуальність впровадження ідеологічних засад в школах післявоєнної України та світова практика (на прикладах Німеччини, Польщі, Ізраїлю, Франції, США, Китаю, Фінляндії та Туреччини) // Науковий вісник 17 Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Вип. 80.1. – Ужгород, 2023. – 640 с. – С. 588.
- Терлецький Р. В. Деякі аспекти удосконалення норм ст. 35 Конституції України у сфері державно-релігійних відносин. Альманах права. Феномен реалізації права в контексті сучасного наукового дискурсу: Вип. 16. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2025. 516 с. – С. 448
- Terletskyi, Roman. Legal Framework for Interaction Between Public and Religious Organizations and the State. *Lex Humana*, vol. 16, no. 1, 2024. Universidade Católica de Petrópolis, Rio de Janeiro, Brazil. ISSN 2175-0947.
- Терлецький Р. В. Деякі пропозиції щодо доповнення норм ст. 35 Конституції України та актуальності прийняття окремого закону про засади державної політики у сфері державно-релігійних (конфесійних) відносин // Правова система України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану : [Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Державний університет «Київський авіаційний інститут», 21 лютого 2025 р.]. – Тернопіль : Вектор, 2025. – 574 с. – С. 130.
- Terletskyi R. V. «Issues in Implementing the Law on the Military Chaplaincy Service During War: Right to Faith or Violation of Secularization Principles?» («Проблеми реалізації Закону «Про службу військового капеланства» в умовах війни: право на віру чи порушення конституційних принципів секуляризації») *Wloclawek, Republic of Poland April 3-4, 2024* / DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-3>
- Терлецький Р.В. Європейські стандарти гарантування права на свободу віросповідання в еволюційному розвитку / Інтеграція України до Європейського Союзу: виклики в умовах воєнного стану. Пам'яті професора П.П. Заворотька та професора В.Н. Денисова: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ 4-6 листопада 2024р.) / за наук.ред. проф. Л.Г. Фалалеевої. Київ. Вид. Людмила, 2025, 230 с. С.112-115.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0121U114439; 0119U103206

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зайчук Олег Володимирович
2. Oleh V. Zaichuk

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 19485263

Місцезнаходження: вул. Казимира Малевича, Київ, 03150, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костицький Василь Васильович
2. Vasyl Kostytsky

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1692-9810

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Міма Ірина Володимирівна
2. Iryna V. Mima

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0062-3932

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний університет економіки і технологій

Код за ЄДРПОУ: 43684645

Місцезнаходження: вул. Медична, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Львова Олена Леонідівна

2. Olena L. Lvova

Кваліфікація: к.ю.н., с.н.с., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2985-9671

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оніщенко Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Onishchenko

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1671-2139

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Пархоменко Наталія Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Пархоменко Наталія Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Топонар О.І.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна